

■ سخن سردبیر

مقوله فرهنگ، به طور عام، تحت تأثیر مدرنیسم و حرکت به سوی دیجیتالی شدن و احاطه‌ی جهان توسط فضای مجازی، شدیداً و به صورت جدی دستخوش تغییراتی اساسی و زیربنایی شده است. تغییر قالب محتوا، از محتوای فیزیکی به محتوای دیجیتال و گنجاندن آن در فضای مجازی و توسعه‌ی روزافزون هوش مصنوعی، از یک سو به تمام وجوه زیست بشر خدماتی غیرقابل انکار ارائه داده و از سوی دیگر مباحثی چون غیرقابل اعتماد بودن داده‌ها، عدم امنیت آشیوهای اطلاعاتی و سرقت اطلاعات و...، چالش‌هایی جدی در آستانه‌ی ورود به این دنیای پُر فایده و البته مخوف است. اما چاره‌ای جز اعتراف به این اصل نیست که از ورود به دنیای دیجیتال و فضای مجازی و نیز پیوند با هوش مصنوعی راه‌گیزی نیست.

هر روزه شاهد این هستیم که بخش عمده‌ای از دنیای حقیقی و فیزیکی، جای خود را به دنیای مجازی داده و روزبه‌روز نیز بر سرعت این جایگزینی افزوده می‌شود. از طرفی هوش مصنوعی نیز به اشکال مختلف به زندگی افراد جامعه راه یافته، بخش قابل توجهی از تعاملات فردی و اجتماعی تحت سیطره‌ی هوش مصنوعی صورت گرفته و نیازهای روزمره نیز به استمداد هوش مصنوعی برطرف می‌شود، به طوری که چیزی نمانده است که تمامی زندگی انسان در یک گوشی موبایل خلاصه شود. بنابراین، با در نظر داشتن این واقعیت، مقوله‌ی فرهنگ به معنی هنر و ادبیات و پژوهش و... به جای آن که در تقابل با هوش مصنوعی قرار گیرد، بهتر است در کنار آن قرار گرفته، تا از قافله عقب نماند.

هوش مصنوعی به عنوان یک ابزار قابل ارتقاء و یک دستیار یادگیرنده، در حوزه‌هایی که کاربران بیشتری دارد، آموزش بیشتری دیده، قابلیت‌های بیشتری از خود نشان داده و قابل اعتمادتر است. یکی از قابلیت‌های هوش مصنوعی، امکان شخصی‌سازی آن است و یکی از راه‌های قابل اعتماد ساختن هوش مصنوعی نیز همین شخصی‌سازی است.

هوش مصنوعی به میزان داده‌هایی که در اختیار دارد، قادر به ارائه‌ی خدمات است، حال هرچه این داده‌ها از کمیت بیشتری برخوردار باشد، خدمات‌رسانی هوش مصنوعی نیز بیشتر و هرچه این داده‌ها کیفی‌تر و قابل اعتمادتر باشد، خدمات ارائه شده توسط هوش مصنوعی نیز کیفی‌تر و قابل اعتمادتر خواهد بود. در ضمن آن‌که می‌توان برای هوش مصنوعی تعیین کرد که از چه نوع منابعی استفاده کرده، از چه منابعی استفاده نکند و حتی روش اعتبارسنجی منابع و راستی‌آزمایی داده‌ها را نیز می‌توان به هوش مصنوعی آموزش داد.

باید این واقعیت را بپذیریم که نسل جدید، دیگر با روش‌های قدیم به سراغ محتوا و داده‌های مورد نیاز

خود نرفته و نخواهند رفت. این نسل تنها و تنها فضای مجازی و هوش مصنوعی را می‌شناسد و همین موضوع در دنیای مدرن امروز، یکی از اصلی‌ترین علل شکاف بین نسل‌هاست.

هرچه از دنیای مدرن و مظاهر آن فاصله بگیریم و نسبت به آن گارد داشته باشیم و از سطحی بودن نسل جدید در حوزه‌های فرهنگی گلایه کنیم، در واقعیت امر، این گلایه بر خود ما وارد است، چراکه عامل این سطحی بودن، خود ما هستیم. وقتی یک نسل طعم دسترسی سریع و بی‌محدودیت اطلاعات را چشید، دیگر بازگشت به عقب برای او غیرممکن و البته غیرمنطقی است. در واقع این نسل قدیم است که باید ثبتهای خود را شکسته و گامی به جلو بردارد.

امروزه در دنیای مجازی، محتوا و داده‌ها به راحتی در قالب پکیج‌های فشرده و مختصر، آن هم در قالب انواع رسانه‌های مدرن هم چون صوت (پادکست)، تصویر (ویدئو) و ابزارهای چندرسانه‌ای در دسترس است، که هم مخاطب ارتباط بهتری با آن برقرار کرده و هم انتقال مفاهیم از طریق این ابزارها و قالب‌ها سریع‌تر و کیفی‌تر اتفاق خواهد افتاد.

زمانی که مؤسسه فرهنگی میرداماد فعالیت‌های آرشیوی و پژوهشی خود را آغاز کرد، تمام برنامه‌ریزی‌ها و تعریف ساختارها، بر مبنای شیوه‌های نوین پژوهشی و آرشیوی دوران خود بود، اما با گذشت مدتی نه‌چندان طولانی، تمامی آن ساختارها و شیوه‌ها تغییر کرده، حتی کهنه و سنتی قلمداد شدند. اما این مؤسسه همواره سعی داشته با شرایط روز حرکت کند و هیچ‌گاه مقاوتی در برابر مدرن‌سازی و به‌روزرسانی ساختار خود ندارد.

بر پایه‌ی همین دیدگاه و با پذیرش شرایط کنونی دنیای داده‌ها و هوش مصنوعی، مؤسسه‌ی فرهنگی میرداماد نیز ضمن ادامه‌ی تمامی فعالیت‌های پژوهشی و آرشیوی پیشین خود، سعی نموده در گامی رو به جلو، ساختار فعالیت‌های خود در حوزه‌های گردآوری، آرشیوسازی و پردازش داده‌ها را هم‌سو با ساختار شبکه‌ی گسترده‌ی داده‌های دیجیتال، تعریف و تنظیم نماید و ضمن تجهیز به نرم‌افزارها و سخت‌افزارهای هوشمند نوین، بتواند هم نسل جوان را به جامعه‌ی مخاطبان خود بیافزاید و هم با روند جهانی پایگاه‌های آرشیو و پردازش داده‌ها هم‌سو و هم‌راستا شود.

علاوه بر این، این گام رو به جلو سبب خواهد شد، بخش عمده‌ای از داده‌ها و محتواهای مرتبط با فرهنگ و تاریخ سرزمین گرگان و استرآباد، که در فضای مجازی بارگذاری می‌شود، دارای اعتبار و قابل اعتماد باشد. بنابراین، مؤسسه فرهنگی میرداماد در مسیر حصول به این مطلوب، نیازمند یاری و همکاری تمامی پژوهشگران، مجموعه‌داران و همه‌ی کسانی است که در راستای تولید محتوای علمی و عمیق، پیرامون حوزه‌ی جغرافیایی و فرهنگی سرزمین گرگان و دشت (استان گلستان کنونی) فعالیت می‌کنند.